Ч. 273 (13.818). Львів, пятниця 12. жовтня 1934. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Український рільничий ліцей.

Як повідомляє варшавська агенція „Іскра“, на основі рішення міністра віроісповідань і освіти з початком шкільного року 1935-6 буде відкритий державний рільничий ліцей з українською мовою навчання в одному з південно-східних воєвідств. Міністерство виладжує програму та приготовляє організацію тої школи.

—o—

Після марсельської масакри.

ПОДРОБИЦІ ПОЛІТИЧНОГО АТЕНТАТУ У МАРСЕЛЬ.

ПАРИЖ, ПАТ. Югославянський король Олександер приїхав на панцирнику „Дубровнік“ до Марсель, де його повитали згідно з принятим церемоніялом. Міністер закордонних справ Барту підійшов до короля Олександра та привитав його в імені президента Франції Лебрена та уряду. По короткім привитанні король Олександер сів до авта і з почотом відїхав.

САЛЬВИ СТРІЛІВ.

Коли король з почотом переїздив коло біржі зпоміж юрби впало яких 20 стрілів. Між юрбою повстав переполох. Кількох ранених вояків упало на землю. Самоходи з королем і почотом не спиняючись поїхали до будинку префектури себто управи міста Марсель.

СМЕРТЕЛЬНІ СТРІЛИ.

Виявилося, що король Олександер тяжко ранений трьома кулями. Одна з них попала в серце, дві в голову. Мін. Барту зранили тяжко в ліве рамя. Стріли ранили теж тяжко генерала Жоржа, члена найвищої военної ради і наслідника ген. Вегана. В атентаті на короля брало участь кільканацять атентатчиків, які встигли скритися між юрбою. Крім ген. Жоржа тяжко ранено теж ще одного генерала, здається адмірала Бертельота та одного югославянського генерала. Всі три генерали теж повмирали від ран.

ЩО КАЖУТЬ ОЧЕВИДЦІ?

Шофер авта, яким їхав король, зізнав: Коли авто переїздило площу біржі, якийсь невідомий скочив на сходи самоходу і віддав чотири або пять стрілів до короля. В тій хвилині я — оповідає шофер — кинувся на атентатчика, щоби його обезсилити. Одночасно адютант короля, який їхав з королем, витягнув шаблю і рубнув атентатчика декілька разів. Атентатчик упав на землю. Юрба підбігла і змасакрувала його.

Підполк. Піоле, який їхав конем ліворуч авта з королем Олександром, мін. Барту і ген. Жоржом, подає такі подробиці:

Авто підїзджало до марсельської біржі на розі вул. Королевої Єлисавети. В тій хвилині з юрби вибіг якийсь мужчина, минув поліцая на краю хідника і скочив на сходи авта короля. Свідок несподівано завернув конем, але вже не міг перешкодити атентатчикові витягнути руку з револьвером до дверей авта. Стріляв двічі, або тричі. Шаблею вдалось скинути атентатчика на землю. Одночасно шофер кор. авта приляв до атентатчика, хоча він лежав уже на землі. Його стріли зранили двох поліційних агентів та одну жінку з юрби. На атентатчика кинулися поліцисти. Кінотчики республиканської гвардії окружили авто.

АТЕНТАТЧИК — ХОРВАТ АБО МАДЯР.

Атентатчик, який стріляв до короля Олександра, називається Петро Келемен. Це хорват, громадянин Югославії; вродився 1899 р. у Загребі. Займався торгівлею. При ньому найдено пашпорт, виставлений у Загребі. Агенція Аваса повідомляє: Келемен перейшов еспансько-французький кордон в дні 28. вересня ц. р. і ніколи не був записаний у списку підозрілих, який югославянська поліція пересала французькій поліції. З нагоди приїзду короля Олександра французька поліція зорганізувала спеціяльну службу безпеки. Понад 300 агентів, з фотографіями підозрілих осіб, вартували по вулицях міста.

До Варшави надійшла з Парижа сензаційна вістка, що атентатчик на короля Олександра не є громадянином Югославії, але мадяром. Ця вістка викликала у Варшаві дуже велике враження. Політичні кола сподіваються з цього приводу нових міжнародніх ускладнень. Атентатчик стріляв з револьверу марки „Парабелюм“.

„Парі Соар“ пише, що дотепер не розпізнали у змасакрованім мужчині атентатчика. Келемен був тільки його спільником і легко ранений. В його кишені найдено бомбу та два револьвери.

ЗАХОДИ ЛІКАРІВ БЕЗУСПІШНІ.

Тяжко раненого короля відвезли до префектури, де лікарі поспішили з першою допомогою. Виявилося, що нема ніякої надії врятувати короля. „Парі Соар“ друкує зізнання лікаря д-ра Каменари, який був біля короля. Король помер мабуть негайно. Дві рани були смертельні і з носа спливала кров, перемішана з мізком. Тіло збитого короля зложено на канапі, прикриваючи його трьохбарвним прапором. Руки короля складені на грудях, лице бліде і спокійне. В салі погашено всі електричні лямпи, залишаючи дві запалені свічки. В сусідній кімнаті гірко ридав старий камердинер, який ціле своє життя провів з покійним королем від ранніх літ. Тут зійшлися теж югославянські журналісти, які ще перед кількома хвилинами витали з ентузіязмом свого короля. Всі вони мають сльози в очах. Перед тілом короля стоїть почесна сторожа. Килим перед тілом засипаний цвітами.

ЖИТТЄПИС ПОКІЙНОГО КОРОЛЯ.

Король Олександер І. з династії Караджорджевичів уродився 17. грудня 1888 р. в Цетинії, столиці Чорногори. Був другим сином короля Петра та королевої Зоріки, доньки чорногорського короля Миколи. Виховувався спершу зі своїм старшим братом Юрієм у Росії, в корпусі кадетів. Опісля вернувся до Білгороду, де склав матуру і студіював право, де від 1903 р. його батько володів Сербією. Коли старший брат Юрій зрікся прав до престолу, сербський парлямент проголосив його в 1909 р. наслідником престолу сербського королівства. Підчас вибуху балканської війни в 1912 р. король Олександер перебрав провід першою сербською армією і в битві під Кумановом вийшов переможцем. Від 24. червня 1914 р. до 15. серпня 1921 р. був регентом, бо його батько Петро тяжко недужав. Зі сербською армією перебув цілу світову війну. В 1915 р. мусів втікати зі сербською армією через сніги і гори до альбанських портів. Звідтіля армію перевезли на острів Корфу, де її зреорганізовано. По смерти його батька Петра проголошено Олександра королем сербів, хорватів та словінців. 6. січня 1929 р. король Олександер скасував конституцію і покликав авторитативний уряд під проводом ген. Живковича. В дні 2. вересня 1931 р. проголошено нову конституцію, на основі якої 3. жовтня 1931 р. королівство сербів, хорватів і словінців дістало назву королівства Югославії. Останніми роками король Олександер вів дуже активну політику на Балкані. В дні 7. лютого ц. р. підписали балканський пакт Югославія, Греція, Румунія і Туреччина. Король Олександер одружився 8. червня 1922 р. з княжною Марією, донькою румунського короля Фердинанда і королевої Марії. Залишив трьох синів Петра, Томислава та Андрія.

Обовязком кожного читача „Діла“

в місяці жовтні не тільки вирівняти залеглости за „Діло“, але й приєднати нашому органові хоч одного нового передплатника.

Державний рільничий ліцей

з українською мовою навчання.

Інформації з наших господарських кол.

На іншому місці оголошуємо комунікат півофіціяльної агенції „Іскра“ про намір польського уряду відкрити державний рільничий ліцей з українською мовою навчання з початком шк. року 1935-36. Познайомившися зі змістом цього комунікату, ми звернулися до наших господарських кол за інформаціями в цій справі тому, що нам відомі були заходи наших господарських установ у напрямі відкриття рільничої школи вищого типу. На наш запит дістали ми у „Сільському Господарі“ такі інформації:

Комунікат поданий півофіційною телеграфічною агенцією „Іскра“ говорить, що з початком шкільного року 1935-36 розпічне працю, внаслідок децизії міністерства освіти, державний рільничий ліцей з українською мовою навчання. Згідно з нашими інформаціями має це бути 3-літня агроном. школа, до якої вступ будуть мати абсольвенти 6 кляс теперішньої гімназії, або абсольвенти гімназії нового типу, чи фахової середньої агрономічної школи. Завданням таких шкіл є виховати в першу чергу добрих, практичних господарів, що зуміли б кермувати середнім та більшим господарством, ріжного роду хліборобськими підприємствами, а крім того могли би бути теж керманичами, чи добрими урядовцями хліборобських та кооперативних установ. Маємо теж відомости, що научний персонал цієї школи буде зложений з українських наукових сил.

Таким чином приходить до зреалізування нова державна школа з українською мовою навчання, яка через свій фаховий характер, а до того через те, що вона призначена саме для навчання хліборобських наук, повинна мати в майбутньому чимале значіння для піднесення хліборобської культури наших земель.

Креування цієї школи треба звести до тих заходів, які наші господарські установи робили від довшого часу перед урядом. В місяці липні 1933 року внесли наші господарські установи меморіял в справі українського господарського шкільництва на руки тодішного прем'єра Януша Єнджеєвича, в якому представлено конечність креування високої української господарської школи в межах Польщі з трьома факультетами: 1) агрономічно-лісовим, 2) кооперативно-економічним та 3) технічно-інжинірським.

У відповідь на цей меморіял звернено делегатам увагу, що в часі, де звивається польські високі агрономічні школи, трудно буде креувати такуж високу школу з українською мовою навчання, а то тимбільше, що вони випускають людей теоретично підготованих з найвищими кваліфікаціями, яких в краю небагато треба, а які моглиб ці високі студії кінчити в інших школах. Натомість є потреба вищої ніж середньої школи практичних рільничих наук і в цьому напрямку підуть праці уряду.

Як видно з комунікату ця праця є вже в такій стадії, що школа повиннаб з початком чергового шкільного року увійти в життя. Брак у комунікаті відомостей про те, де та школа буде, хто нею буде кермувати та хто у ній буде вчити. Припускаємо, що в цих справах віднесуться представники наших хліборобських кол до уряду та представлять свою гадку в цій справі.

Одначе нотуючи сам факт креування нової державної української вищої школи і помина-

ючи тут всі болячки нашого шкільництва в межах Польщі, які ми обговорюємо на шпальтах нашого часопису і які є тому нашому загалові відомі, мусимо сконстатувати, що цей факт є позитивним для нашого хліборобства та для дальшого розвитку господарської культури на наших землях. При цьому, як і в інших справах, само переведення в діло цеї школи та вирішення бракуючих деталів буде також рішати про те, яке значіння буде мати ця школа для українського життя в межах Польщі взагалі.

Надіємося, що в скорому часі буде можливе закомунікувати нашій суспільности про всі деталі дотично цеї школи та припускаємо, що вони будуть полагоджені згідно з бажаннями, які в цьому напрямку предложать урядові уповажнені представники українських господарських установ.

Стріли і кров у Марселі.

Львів, 10. жовтня 1934.

Після вбивства австрійського канцлера Дольфуса — вбивство югославянського короля, получене з „припадковим" убивством французького міністра закордонних справ та одного ґенерала (спершу писали про трьох). Масовий загин жертв політичної боротьби — у невдалій революції в Австрії і невдалій революції в Еспанії — це понуре тло, на якому маркантно виступають ці два останні великі акти індивідуального політичного терору. Вчорашній атентат у Марселі буде записаний у всесвітній історії, як один із таких найбільш крівавих актів, який покищо викликав величезне схвилювання у всьому світі.

Кажемо „покищо" тому, що невідомо, чи вбивство короля Олександра не матиме найбільш далекосяглих політичних наслідків. Адже у льондонській пресі появилося відразу трівожне порівнування Марсель із Сараєвом. А проте ніяких висновків політичних з того вбивства робити ще — бодай у хвилині писання цих рядків — не можна. Робити цього тому не можна, що зовсім невиясований ще характер убивства — не відомо ще навіть, хто по правді був безпосереднім виконавцем атентату, чи це одна людина, яка стріляла зі ступня авта, чи замаховців було аж 10 — як подають інші телеграми — чи вбитий поліцією чоловік належав до замаховців, чи теж може це випадкова жертва страшного замішання, яке повстало після стрілів. Тим більше нічого казати не можна про тло вбивства, про куліси і про цілі тієї потрясаючої політичної демонстрації.

Перша думка зараз після звістки про атентат казала добачувати в ньому руку хорватських самостійників, — але одночасно появилася теорія, що це однаково добре могло бути діло македонців. Здається, що вже югославянські офіціяльні джерела подали до преси звістку, що вбивник (здогадний) — Калэман чи Келемен — це мадяр, або бодай мадяр. громадянин. Ця остання звістка вказувала би на тенденції перекидати відповідальність за атентат на зовнішні чинники.

Так чи інакше — і внутрішня і міжнародня ситуація Югославії може бути багатим джерелом здогадів на тему політичних причин убивства володаря тієї держави. Не перша це теж крівава дата в історії Югославії. Гинули з братовбивчих рук королі династії Обреновичів Милош III. († 1868) і Олександер (разом із своєю дружиною Драґою, 1903). Щож торкається новітньої історії обєднаного королівства сербів, хорватів і словінців, то страхітливу дату записала у ній справжня масакра хорватських послів у білгородському парляменті, в якій згинув м. і. звеличаний вожд хорватів — Степан Радіч.

Хорватська і македонська проблєма осталися в Югославії невирішеними по нинішній день. Централістичний напрямок із верховодництвом сербського старшинського елементу, той напрямок у внутр. режімі, який надав перший премієр Югославії старий Пашіч, найшов свою апробату у державному устрою т. зв. відовданської конституції (28. V. 1921.). Демонстрували проти неї магометанські, чорногорські і хорватські автономісти, — ці останні найголосніше, маючи теж найповажніші історичні, культурні і моральні, ба навіть правні підстави домагатися трактування їх як рівнорядний і рівновартний чинник бодай у спільній державі. Але сербські правителі і слухати не хотіли про фактичну федерацію народів, лише з титулу віби найбільших жертв принесених у світовій війні, приписували собі право до найбільших привилеїв.

Смерть Степана Радіча не причинилася до пацифікації відносин, — хіба, навпаки — поставила державу безпосередньо перед маревом громадянської війни. Король Олександер протиставився тій небезпеці слухаючи знову дорадників із сербських старшинських кол: розвязав 5. січня 1929 скупштину (парлямент) та припинив важність відовданської конституції, передаючи диктаторську владу ґенералові Живковичеві. Від того часу Хорватія стала тереном політичних протихорватських судових процесів, а політичну ситуацію ще дужче ускладнювали закордонно-політичні відносини, головно незавидне положення хорватів і словінців у сусідній Італії. Нинішній кабінет Узуновича ситуації у нічому не поліпшив.

Таксамо білгородський уряд не вмів розвязати проблєми співжиття з македонцями, що опинилися в рямцях югославянських границь, по лінії доброзичливого порозуміння. Політика політичного гнету доводила до постійних арештів і нових репресій. Колиж в останньому часі міжнародня ситуація казала Болгарії шукати порозуміння з Югославією і король Борис склав візиту в Білгороді, ба навіть болгарський уряд пішов на репресії супроти македонських революційних орґанізацій задля спокою з Югославією — ця остання все одно не здобулася на відважний крок — пірвати з традиціями, які сербські централісти й асимілятори перейняли від старих російських зразків. Траґедія короля Олександра у тому, що він сам, здається, був людиною ліберальних поглядів і рад був піти на уступки хорватам та македонцям, — не мав лише сили протиставитись старшинській камарилі.

Разом із цими рефлексіями, що зривають на згадку про марсельський атентат, вяжуться

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. ЖОВТНЯ 1934.

о. Й. ЗАСТИРЕЦЬ.

НАШ ТЕАТР

зперед пятидесяти літ.

Минуло 50 літ з надвишкою, коли я був уперше у нашому театрі. Я був тоді учнем першої кляси народньої школи ім. Конарського у Львові, бо українських шкіл тоді ще тут не було. Мій стрийко, урядовець намісництва, в якого я мешкав, узяв мене на дві вистави в салі при вул. Францішканській і до „Фроцяну" (тут нині готель Жоржа), де мешкали наші артисти. На першій виставі, тямлю, чудово танцювали і підчас танцю вгиналася підлога. Дома говорили, що на сцені вложили другу рухому підлогу, аби викликати такий незвичайний ефект. У салі „Фроцяну" грали „Нещасну любов".

Сильне враження зробив на мене наш театр в зимі чи не 1883. р. у Бродах, де я далі став вчитися. Я прийшов на співану Службу Божу до церкви і побачив на хорах під орґанами несподівано багато старших панів, повбираних в дорогі футра з комірами з видр і сибірійських кун. Дуже гарно були повбирані і пані. Коли священик почав співати Службу, почули всі в церкві прегарний хор замісць звичайної гри на орґанах, на яких пригравав завсіди старенький орґаніст-дяк Лукаш, а приспівував йому дещо молодший від нього дяк Бартошко з донькою Лукаша. При дальшім співі почули здивовані міщани прегарні сольо пань. Орґаніст Лукаш стукав на хорах, мабуть із заздрости, своєю палицею, якої кульбака відігнулася з літами як при старім парасолі старого професора.

Був це перший хор, що співав в тій церкві і це стало великою сенсацією. А був це хор українського театру, який заповів афішами по місті, що вечором тої неділі буде в т. зв. „Музікферайні" перша вистава комедії: „Перше повмирали, а потім ся побрали".

В цілім місті говорили тої неділі тільки про чудовий спів акторів у церкві, а вечір міщанство заповнило театр, викупивши всі білети. Я пішов з моєю господинею Семиновичкою, сестрою священика з Гологір, яка була вдовою по богатім боднарю. Коли завіса театру „Гриневецького і Біберовича" піднеслася, побачили ми на сцені нашого орґаніста Лукаша з заложеною на руці кривулькою. Навіть бесіда і рухи були Лукашеві. Здивування не мало границь. Публика сипнула браво. Актор Стефурак, великий наш комік, підглянув рано на хорах в церкві нашого Лукаша і схарактеризувався за нього. Всі вистави, в яких Стефурак виступав, були випродані, бо поява того актора, одна-дві його міни вистарчали, щоб публика від сміху заходилася. Він був і незабутнім мандатором у „Верховинцях".

На вистави театру зїздилися священики з жінками і доньками та брали з собою і селян. Нераз серед снігової або дощевої пори заїздили під „Музікферайн" з 20 саней або фір, щоби від везти ті священичі родини в далекі віддалені села. Хоч майже всі пароха Брідщини були „твердої партії", враз з послом о. Сірком, підтримували солідно наш театр!

Навіть німці звернули увагу на наш театр. Після вистави „Запорожця за Дунаєм" нераз наші вчителі-німці звертались до нас, учнів, жартом: „Du! або Sie, Zaporoge, Kosake!"

Актори вели моральне, родинне життя, вистави були ідейні, без зайвої еротики, двозначників і пікантерії польських львівських театрів або німецьких, які до Бродів заїздили. З пєс, які тоді грали, тямлю „Довбуша", „Чорного Матвія", „Наталку Полтавку", „Гальшку Острозьку", „Дзвони з Корневіль", „Ґаспарове", в якім попisувалися обоє Гриневецькі, „Запорожця за Дунаєм", пізніше чудово виставлені „Різдвяну Ніч" та „Полуботка", якого грав Біберович. „Назара Стодолю" злучили одного року з концертом в честь Шевченка.

Цікаво згадати, що коли пізніше, завдяки священикам: Амвросію Рибакові та Павлосі Дудикові усунули з церкви орґани і почали співати хори студентів, то на вступі до Служби Божої співали вони з „Дзвонів Корневільських" пісню дзвонів: „Диґи, диґи, диґи" і т. д. Переломовою була для політичних і партійних обставин у Брідщині вистава „Полуботка". Від тої вистави сягнули всі, а найпаче ґімназійна молодь критично на зайве звеличування Москви. В 1892. р. молодь тої німецької ґімназії, яка знала досі тільки твори Наумовича і „Зорю Галицьку" з 1861 р., влаштувала перший в Брідщині концерт у честь Шевченка. Це заслуга українського театру, бо молодь була досі захоплена тільки німецькою культурою і поезією, яку черпала з викладів своїх німців-професорів.

Української мови вчив надобовязково два в тиждень проф. Беркещук, а короткий час, ширше Кокоруда і Скобельський. Згадані професори роздавали двічі-тричі в тижні по 10 білетів на вистави нашого театру. Говорили старші громадяни, що дирекція театру присилала ті карти вступу тому даром, щоби в молоді будити національні почування і виробляти собі „театроманів". Велике зрозуміння психольоґії!

Ми, учні ґімназії, видавали укр.-німецькою мовою сатирично-гуморист. рисований часопис „Горшкодрай", де були нераз чудові карикатури захоплених театром товаришів. Збереглась у мене і досі одна карикатура, яка зображає три народности, українця, поляка і жида, які студіюють на вулиці афіші українського театру.

Споминів, звязаних з нашим театром, кожний із нас має багато. Неодин завдячує йому і найкращі хвилини захоплення, може неодин і національну свідомість.

—o—

рефлексії на трагічну смерть французького міністра закордонних справ Барту. Згинув той метушливий старець (мав 72 роки) майже безпосередньо після свого сумнівного тріумфу у Женеві, до якої перепачкував Совіти, як кандидата до військово-політичного союзу із Францією. Недобре сталося, що помер Барту у той спосіб: він став нині в очах усіх французів мучеником своєї активности у службі батьківщині і тому його імя буде для французів сповите ореолом. Всі противники його русофільської і совітофільської політики воліли би, щоби сам Барту ще за свого життя признав свою помилку так, як уже нині Еріо, заангажований у боротьбі з комуністами на краєвім терені, жаліє мабуть пропаганди, яку робив комуністам своїми псалмами за честь совітських порядків.

Переживаємо важкі, страхітливі часи, часи щораз більшого згущування міжнародньої атмосфери, серед якої лунають стріли і ллється кров. І всі познаки вказують на те, що ті стріли і та кров, це лише прелюдія до нового великого потрясення у цілому світі.

—o—

Пропав премієр Панами.

ПАНАМА, 10. 10. ПАТ. Премієр Ґалільо Сльопса виїхав у неділю з двома послами до Карахімо над Тихим Океаном і дотепер не вернувся. Здогадуються, що літак з премієром осів у лісах. На розшуки виїхало кілька літаків.

—o—

Літак перервав проводи.

ПАРИЖ, 10. 10. ПАТ. Недалеко двірця Етамп літак зачепив за будинок залізничої стації та перервав проводи великої напруги. Рух поїздів припинився на кілька годин.

КОЖНА УКРАЇНСЬКА УСТАНОВА:
читальня, кооператива, кружок „Р. Ш.“, Сокіл чи Луг — повинна заабонувати для своїх членів „Діло“. Видаток, зложений на передплату „Діла“, оплатиться кожному товариству сторицею.

Австрія перед новими потрясеннями.

Відень, 8. жовтня 1934.

Положення Австрії з кожним днем стає гірше й гірше і з економічних і з політичних причин. Австрійський буджет має з кожним роком все більший дефіцит. Полковник Адам, комісар пропаганди, подав в одній промові до відома, що пучі, які відбулися в лютім і липні ц. р., коштували державу 200 міл. шіл., на які нема покриття. Реґулярний буджет на рік 1934 буде мати 150—200 міл. ш. дефіциту, який хочуть зменшити ріжними ощадностями. В кожнім разі дефіциту буде, як вирахували фахівці, не менше як 150 міл. ш.

Стан австрійських залізниць, які є державним підприємством і дефіцит яких мусить покривати держава, також все погіршується. Правда, товаровий рух збільшився внаслідок римського пакту, але грошевий прихід зменшився, бо Австрія зобовязалася зменшити тарифи на перевіз італійських та мадярських товарів. Також особовий рух зменшився цього року і тому припускають, що дефіцит австрійських залізниць не буде менший, як 100 міл. ш.

Загалом Австрія потребує 500 міл. ш., щоб покрити свої залеглости і канцлер Шушніґ пробував у Женеві дістати нову позичку, яку мали дати ті держави, що гарантували незалежність Австрії. Він хотів, щоб ті держави дали хоч стільки, щоб можна було покрити кошти тих двох пучів, які загрожували незалежності Австрії. Але ситуація Австрії в Женеві, яка була з початком засідань Ліґи Націй дуже добра, про що свідчить хочби успіх першої промови Шушніґа, раптом змінилась. А саме після першої промови Шушніґа австрійські соціялісти-еміґранти в Женеві розіслали до всіх делеґацій так звану „чорну книгу австрійської диктатури“, в якій описані всі політичні процеси з приводу лютневого пучу і жорстокі репресії теперішнього уряду супроти бувших соціялістів і національ-соціялістів. Передмову до цієї брошури написав Еміль Вандервельде, бувший бельгійський міністр і теперішній предсідник II. Інтернаціоналу, який має великі впливи в Женеві. На представників т. зв. „лівого женевського курсу“, а саме на Барту, Бенеша й ін., ця брошура зробила дуже прикре враження і тому прийшлося Шушніґові виголосити другу свою промову перед майже порожною салею. В кожному разі Австрія грошей на покриття свого дефіциту не дістала і не має виглядів, звідки їх моглаб дістати. Навіть Італія відмовилася дати Австрії позичку.

Політична ситуація в Австрії дальше неясна. Національ-соціялісти додержуються тактики не показуватись наверх. Вони очевидно хочуть наново зреорганізуватись і надолужити понесені втрати. Процеси проти учасників липневого пучу ще не скінчились, але перед суди ставлять лиш другорядних людей. Д-р Рінтелен, якого пучисти проголосили були канцлером проектованого уряду, збожеволів. Офіціяльне повідомлення про це зустріло з полекшою багато високих осіб, які побоювались, що Рінтелен на допиті викаже їхню причасність до національ-соціялістичного пучу. Уряд рахується з „наці“ і хоче всякою можливою агітацією зменшити число їхніх сторонників, перелицьовуючи їх, м. ін. в антисемітизмі...

Наприклад орган австр. католицьких штурмових відділів (Sturmscharen), провідником яких є канцлер д-р Шушніґ, пише в одній статті: „Ми („штурмшарен“) є ліпші антисеміти, ніж національ-соціялісти. Жидів треба поборювати не силою, а католицькою ідеєю і через відповідне законодавство“. Ці ідеї уряд вже починає переводити в життя. На початку шкільного року вийшов розпорядок, щоб відділювати жидівські діти від інших в окремі кляси. Коментуючи цей розпорядок офіціяльний орган уряду „Райхспост“ пише, що цього мало, „треба ще розпорядку, щоб лише християнські учителі мали право вчити християнських дітей“. Цим уряд хоче показати австрійським „наці“, що він також проти жидів. Але цим він не зєднає собі „наці“ і не ослабить їхніх впливів. Нац. соціялісти дуже добре знають, що теперішній уряд нічого поважного не може зробити.

Дотепер урядові д-ра Шушніґа не вдалося поширити свою базу. „Наці“ лиш тоді моглиб піддтримувати уряд, як їх у якійсь формі леґалізують, а це означалоб цілковиту зміну австрійської політики, якої теперішній уряд не може перевести. Згода з соціял-демократами є непевна, бо вже пів року стараються перевести її в життя і ніяк не можуть цього зробити.

Не лиш „наці“, а також соціял-демократи загрожують поважно урядові д-ра Шушніґа. Відновлений спільний фронт між комуністами та соціялдемократами підняв дуже їхню активність. Їхня військова орґанізація, Шуцбунд, має вже, кажуть, понад 15.000 добре озброєних членів. Кожного тижня роблять вони демонстрації, переводять страйки і т. д. Управа спільного фронту видає масу нелеґальної літератури революційного змісту.

Ю. А.

Великий страйк в Японії.

Крiваве повстання в Манджурії.

Як повідомляють з Москви, в Токіо розпочався перед кількома днями страйк портових робітників на економічному підкладі. Страйкарі відкинули умовини, пропоновані розємчою комісією, наслідком чого до страйку приступають теж інші робітники. Страйк поширюється з кожною годиною, перекидаючись на інші катеґорії робітників та інші частини краю, і готов перемінитися в страйк ґенеральний. Змобілізовано поліцію, що має вдержати порядок за всяку ціну.

Одночасно звідомляють, що в Манджурії шириться повстання, причому між населенням та армією приходить до крівавих сутичок. Повстанці заатакували авта з муніцією і здобули кільканацять скринь з ручними гранатами. В останній хвилині число повстанців доходить до 70 тисяч людей.

Чи Ви вже зложили книжки або даток на купно доброї книжки для наших братів на заході?

Чи лікарі належать до бюрократів і панів?

(З лікарських кол.)

У статті „Бюрократична вдача“ з підзаголовком „Манія дістатися в пани“ пише п. А. Чернецький у 265 ч. „Діла“ з дня 4. Х. таке: „Або, чиж нормальне це явище, коли у самому Львові, як це стверджують дані, є 75 українських лікарів і 47 адвокатів на неціліх 200 наших промислових фірм“.

Виходило би з того, що лікарів українців у Львові за багато. Не думаємо, що п. Ч. розумів це так, як дехто з пануючої нації: недавно лікар поляк (д-р Х.) наймав мешкання в камениці, що її власничкою була українка. На увагу власнички, що вона воліла́б винаймати хату [illegible] українцеві, він сказав: „Що!? Лікарі українці не мають чого шукати у Львові, для них місце на провінції!“ Мабуть цей лікар, як багато інших із того фаху, дійшов до того переконання тому, що наша публика часом воліє лікуватися у чужих, як у своїх, бо їй все імпонує чуже більше як своє.

Пригляньмося цифрам, кілько є всіх лікарів у Львові, а кілько на провінції. В грудні ц. р. відбудуться вибори до Лікарської Палати і з тої нагоди появилися урядові листи членів лікарів, що мають право голосування до Палати. Отже всіх лікарів у Львові є 835; з того таких, що їх можна зачислити до українців ((тобто і наших „руських“) нарахували ми 56, себто 6.7 проц... А українців у самому Львові є приблизно біля 20 проц., отже наших лікарів могло би бути у Львові бодай втроє стільки. Число 75, що його подав п. Ч. мабуть з календарів, пояснюємо тим, що там виказані всі лікарі, між ними і такі, які щойно покінчили студії і практикують у шпиталях, а ще не вписалися до Лікарської Палати.

Та сама офіціяльна листа подає у 56 повітах 3 східно-галицьких воєвідств на 1319 лікарів 195 українців. Коли від того відрахуємо 5 суто польських повітів з їх 87 лікарями, то буде 1239 лікарів з 194 українцями себто 15.7 проц. усіх лікарів. Лише у двох повітах є поважніший відсоток наших лікарів: Камінка Стр. 50 проц. і Рогатин 40 проц., а в інших повітах, особливо у тих з більшими містами наших лікарів багато менше. А є і два повіти: Турка (10 лікарів), Коросно (28 лік.), де нема ніодного лікаря українця.

Отже лікарів українців могло би бути багато більше, якби тут не стали на перешкоді дві причини: 1) Кошти і довгота студіїв, що вимагають з обовязковою шпитальною практикою біля 8 літ. 2) Систематичні трудноші для наших студентів, що не можуть студіювати медицини при т. зв. нумерус клявзус, що обовязує не лише при вступі на медицину, але і при нострифікаціях заграничних дипльомів. До студіїв не приймають нас тому, що нема місця, бо місце мусить бути передовсім для пануючої нації. А як хто вже з великим накладом коштів покінчить науку за границею, тоді і тут мусить часто чекати роками на чергу, щоби міг повторити іспити і дочекатися права на практику. Ясна річ, що на всякі посади чи то окружних лікарів, чи то в Касах Хорих, дістаються з наших лікарів лише білі круки.

Друга справа, те, що п. Ч. називає „манією дістатися у пани“. Часи, коли лікарі належали до більших панів, вже мабуть минули безповоротно. Загальна кріза не пощадила їх теж і нині лікарський стан мусить боротися за своє істнування так тяжко, як інші вільні стани, що їх п. Ч. називає панськими. Доказом того зубожіння лікарів є хочби щораз частіші просьби лікарів до Лікарської Палати в справі допомоги тоді, коли давніше такі підмоги діставали лише вдови і сироти по лікарях. А теперішне становище наших лікарів ілюструє найкраще такий дрібний, але характеристичний момент. На недавні заг. збори Укр. Лік. Тов., у свій час оголошені в „Ділі“, прийшла лише 1/3 львівських лікарів. А на інтерпеляції деяких, чому не були на зборах, відповідь була: вони не знали, бо не мають за що передплачувати „Діла“.

—o—

Смерть українського діяча у Пряшівщині.

† О. ЕМІЛІЯН БІГАРІ.

Українське громадянство у Пряшівській Дієцезії (Словаччина) потерпіло велику втрату: у Пряшеві помер **канонік греко-кат. капітули о. Еміліян Бігарі** в 74 році життя.

З Покійним зійшов у могилу один з найвизначніших українських громадських діячів у тій частині Закарпаття, що належить до Словаччини (за рікою Ужом). Страта ця тим більша, що свідомої української інтелігенції у Пряшівщині дуже мало і кожний український діяч іде там, можна сказати, на вагу золота.

Еміліян Бігарі, скінчивши богословські студії, був священиком у Земплині, потім у Бардієві, де завжди ревно і чесно працював над своїм стадом, обороняючи його по силам перед мадяризацією і словакізацією. Покликаний як крилошанин до Пряшева, зійшовся тут по війні з невеличким гуртком молодих українських інтелігентів, з якими, як щирий народовець, повів спільно освідомлюючу працю над нашим народом. Від основання філії „Просвіти“ у Пряшеві був о. Ем. Бігарі її головою до останніх днів свого життя, хоч мав через це неодну прикрість (пряшівський епископ Гойдич підтримує, як відомо, русофілів). І як голова філії „Просвіти“, і як громадський діяч, і як духовник гр.-кат. семинарії полишив по собі о. Еміліян Бігарі найкращу память.

Вічна память заслуженому Діячеві!

УСТАНОВА, ЩО НЕ ПРЕНУМЕРУЄ „ДІЛА“ для своїх членів, кривдить найбільше саме тих членів, бо позбавляє їх найповніших і найточніших інформацій про все цікаве, що діється у нас та в широкому світі.

З української Бесарабії.

Відкриття першої української кооперативної молочарні в Бесарабії.

Вже довгі роки підготовлялися українці в Старо-Козачім на Бесарабщині до відкриття власної кооперативної молочарні. Роки праці не лишилися без наслідків і оце цю першу на Бесарабщині українську кооп. молочарню відкрито. Ось що пише про це часопис „Рада“, що виходить у Чернівцях:

В неділю 16. вересня ц. р. відбулося у нас офіційне відкриття молочарні при сільсько-господарській кооперативі „Надія“ („Операнца“). Зібралось багато людей: були представники повіт. рільничої камери, місцеві урядовці і селяни.

Після молебня і посвячення помешкання, виголосив промову голова кооперативи п. Г. Боровик. В цій промові він зазначив усі труднощі, з якими ми повних три роки організували молочарню й нарешті — рільну кооперативу. Але, не зважаючи на перешкоди і свідомо ворожі елементи, сила духа й віри в праве діло перемогла: кооператива й молочарня при ній вже працює. Висловлено подяку рільничій камері за її матеріяльну допомогу нашій молочарні, а також і всім тим особам, котрі в той чи інший спосіб причинились до відкриття цього кооперативного підприємства, такого корисного і такого необхідного, як для нашого села, так і для нашої округи.

Місцевий учитель п. Андронакі виголосив промову в румунській мові, в якій підкреслив значіння економічної праці взагалі й необхідність її для селянства, а рільничих кооператив зокрема. Потім присутні зібралися за товариським столом, де в теплій бесіді обговорювали значіння для нашого народу сьогоднішнього дня й можливі перспективи на майбутнє. Чудова погода, гарний хор, товариська бесіда, свідомість того, що робиться велике народне діло — це все сприяло піднесеному настрою в присутніх. Розійшлись усі під враженням урочистого народнього свята.

Бажаємо нашим селянам свідомости й солідарности для підтримки своєї молодої кооперативи

С. Чорнуха.

Революція в Еспанії.

БОЇ НЕ ВГАВАЮТЬ.

При ліквідації повстання в Астурії урядові війська вживають літаків. Повстанці обсадили військовий арсенал в місцевости Трубія в провінції Овієдо, стріляючи до урядових військ з гармат, які незабаром знищено бомбами з літаків. В часі стріляними знищено церкву в Овієдо.

В одній місцевости біля Сараґоси повстанці здобули казарми піхоти, однак урядові війська приневолили їх незабаром піддатися.

У Валенсії повстанці спалили живцем одного католицького священика.

За непотвердженими досі вістками в місцевости Баруельо в Астурії повстанці висадили в повітря казарму цивільної ґвардії, причому багато ґвардійців згинуло. В місті Гіхон повстанці ще в ночі на вівторок були панами ситуації. На другий день урядові війська заняли Гіхон, обстрілявши його артилерією з кружляка „Лібертас“. Багато сіл в околиці находиться ще в руках повстанців. Овієдо держать урядові війська. Відділи ґенерала Льопеза Очоа маширують на Трубію, де находяться державні артилерійські фабрики. Трубія є ще в руках повстанців.

В ріжних місцевостях повстанці допускаються актів терору і вбивають поліцистів. Всюди попалено церкви, причому визначалися особливо жінки. Деяеде урядове військо мусіло відступити і аж у вівторок відобрало втрачені позиції.

Соціялісти і синдикалісти проголосили в Ґранаді новий генеральний страйк. З того приводу прийшло до важких сутичок, в яких убито 10 осіб, а багато тяжко ранено.

Як повідомляє агенція Аваса, еспанський уряд оголосив урядово радієм, що вжиє всяких засобів, щоби здавити повстання. 500 повстанців, що окопалися в гірській місцевости Гіхон, піддалося урядовим військам.

ЛЬОНДОН, 10. 10. ПАТ. Агенція Райтера повідомляє з Мадриду: У провінції Астурії повстанці висадили вантажний самохід з 52 вояками. Всі згинули. В Севіллі соціялісти та анархісти об'єднались до спільної боротьби. Страйкарі підпалили історичну церкву в Севіллі св. Трійці. Церква згоріла.

ХТО ЗОРГАНІЗУВАВ РЕВОЛЮЦІЮ?

Революцію в Еспанії, як повідомляють з Мадриду, мав зорганізувати комуніст Беля Кун коштом 40 міліонів пезетів.

У вівторок передполуднем вивезено 3.000 арештованих катальонців на острови Балеарські, де відповідатимуть перед военним судом. Ціла еспанська середземноморська фльота сконцентрована тепер перед Барцельоною.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ІНФОРМАЦІЇ.

Московське радіо подає низку вісток з Еспанії, що перевищають своєю грозою всі дотеперішні вістки про еспанську революцію. За совітськими інформаціями багато еспанських полків виповіло послух, переходячи на сторону революціонерів. В Андалюзії оголошено совітський режім.

Військові суди засудили на смерть кількасот збунтованих вояків і старшин, підчас коли революційні суди у Вілля Робледон засудили на смерть старшин, які не хотіли піддатися під владу самозванчого комуністичного уряду.

ВОЄННІ СУДИ

Уряд закликає робітників вернутись негайно до праці, інакше поставить їх перед военний суд. Команда міста Мадриду видала до населення відозву, щоби не збиралися на балконах домів, бо військо має наказ стріляти. Хто переховує зброю, буде засуджений на кару смерти. У вівторок розпочали діяльність военні суди.

УРЯД ОГОЛОСИТЬ МОБІЛІЗАЦІЮ.

Як довідується французька преса, в Еспанії заноситься на оголошення мобілізації. Кабінет урядує в перманенції.

Якась тайна радієва стація закликає громадян ставити владі збройний опір, поширюючи одночасно ріжні тенденційні поголоски.

ЕСПАНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ПІД ОХОРОНОЮ ПОЛІЦІЇ.

Про ситуацію в Еспанії повідомляють з Мадриду: Пленарне засідання Кортезів скликано на вівторок вечором. Влада безпеки наказала всякі засоби обережности й евентуальний революційний замах на парлямент являється виключеним. Будинок Кортезів окружено кордонами.

В год. 16.30 відкрито засідання Кортезів. Посли скрайної лівиці не прийшли. Провідник людової акції Хіль Роблес зголосив внесення з домаганням, щоби відложити Кортези аж до людової акції Хіль Роблес зголосив внесення висловило теж довіря урядові. Після коротких нарад Кортези приняли внесення Роблеса, відкладаючи засідання до повороту нормальних відносин.

СИТУАЦІЯ ПОПРАВЛЯЄТЬСЯ.

ПАРИЖ, 10. X. ПАТ. Агенція Аваса повідомляє з Мадриду: Урядовий комунікат каже, що загальна ситуація в краю поправилася. Мобілізація залізничих службовців йде спокійно. Залізниці курсують нормально між Мадридом і Сараґосою та Аліканте і Барцельоною, зате не відновлена ще на лінії Сараґоса-Сан Себастіян-Аліканте.

Дальші подробиці атентату у Марселі.

ЯКИМ ЧИНОМ КОРОЛЕВА МАРІЯ ВРЯТУВАЛАСЯ.

Королева Марія не їхала кораблем, але виїхала з Білгороду поїздом до Парижа. З королем Олександром мала зустрінутися у Діжон. На вістку про трагічну смерть свого чоловіка королева зімліла.

До Марселю приїхала нині в год. 5. рано. Негайно з мін. Еріотом поїхала до префектури. Підчас подорожі поїзд мусів спеціяльно спинятися, бо до королевої треба було кликати лікарів. До Марселю приїхав теж през. Лебрен, щоби віддати поклін покійному королеві та померлому міністрові закордонних справ Барту.

ВІДЕНЬ, 10. 10. ПАТ. „Наєс Вінер Таґеблят“ повідомляє, що королева Марія сподіється нащадка.

ЧИСЛО ЖЕРТВ СТРАШНОГО АТЕНТАТУ.

Вся преса поміщує фотографії з описами трагічної смерти короля Олександра і мін. Барту. Крім короля і мін. Барту по операції помер тільки ген. Жорж. З інших осіб тяжко ранений поліційний аґент, який перший хотів обезсилити атентатчика. Зпоміж публики ранено 8 осіб, між ними дві жінки і 14-літнього хлопця. Поголоски про смерть адмірала Бертельота та маршала Югославії Димітрієвича неправдиві. Адмірал Бертельот вернувся вже з Марселю до Тульон

АТЕНТАТЧИК ЧЛЕНОМ МАКЕДОНСЬКОЇ ТЕРОРИСТИЧНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ВІДЕНЬ, 10. 10. ПАТ. Віденське кореспонденційне бюро повідомляє з Парижа: Поліція ствердила, що вбивник югославянського короля Петро Келемен не є громадянином Югославії, тільки ЧСР на осн. опції. Його пашпорт мав число: 479/9275/934. Чехословацька республіка. Петро Келемен, приналежний до Праги, купець, уродився і мешкає в Загребі. Пашпорт виставив чехословацький консуль у Загребі з правами перебувати у всіх европейських державах, крім СССР. Пашпорт мав візу поліції в Загребі з дня 31. травня ц. р., а крім того візу на переїзд до прикордонної стації Марібор у Югославії з дня 29. вересня ц. р., стації Ке-

фельд в Австрії, Букс у Швайцарії та прикордонної французько-швайцарської стації Валлорбре. Келемен стріляв з автоматичного револьверу з магазином 20 куль. У кишенях убивника найдено коло 100 куль та бомбу. Вбивник купив собі у Парижі нове убрання та черевики. На лівім рамені витатуована трупяча голова з буквами: „В. М. Р. О.", букви терористичної македонської організації. Тому здогадуються, що атентат заздалегідь добре підготовано.

ГОСТРА КРИТИКА ПОЛІЦІЇ.

ПАРИЖ, 10. 10. ПАТ. „Ексцельзіор" гостро критикує французьку поліцію і домагається радикальних реформ та санкцій. „Евр" подає вістку, що міністер внутрішніх справ Саро зголосив димісію

ПРЕМ. ДУМЕРГ МІНІСТРОМ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

ПАРИЖ, 10 10. ПАТ. Премієр Думерг обняв покищо керму міністерством закорд. справ.

ЖИТТЄПИС МІН. БАРТУ.

Мін. Людвик Барту уродився 25. серпня 1862 р. у селі Ольброн. Послом вибрали його вперше 1889, а вже 30. травня 1894 р. став міністром публичних робіт. В 1896 р. увійшов до уряду Мелена як міністер внутрішніх справ. В 1906 р. став знову міністром публичних робіт, опісля в кабінеті Бріяна в 1909 та 1913 р. міністром справедливости. 22. березня 1913 р. створив уряд і був одночасно міністром освіти. Тоді перевів закон про трьохлітню військову службу. Підчас війни в 1917 р. був міністром закордонних справ. В 1919 р. був генеральним референтом у парляменті для версайського трактату. В січні 1921 р. був міністром війни і в 1922 р. втрете міністром справедливости. В квітні 1922 р. проводив французькій делеґації на конференції в Ґенуї. В липні 1926 р. увійшов до кабінету Поанкаре як мін. справедливости й уступив щойно в листопаді 1929 р. В кабінеті Стеґа був міністром війни. Вкінці від 10. лютого н. р. міністром закордонних справ аж дотепер. Покійний мін. Барту був теж від травня 1918 р. членом Французької Академії. Залишив багато творів: історичних і літературних студій. Крім цього належав до найбільших франц. бібліофілів.

ПЕТРО II. КОРОЛЕМ ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД, 10. 10. ПАТ. Перші вістки про вбивство короля Олександра надійшли до Білгороду коло год. 6. вечором і викликали глибокий жаль та обурення між населенням. Всі крамниці замкнено, кіна і театри перервали вистави. Рада міністрів під проводом премієра Узуновича радить перманентно. Перед своїм виїздом король передав прерогативи королівської влади раді міністрів, яка виконує цю владу. Рада міністрів рішила проголосити королем Югославії 11-літнього сина, королевича Петра, який вступить на престіл як Петро II.

РЕГЕНЦІЙНА РАДА.

Підчас нарад вручив кн. Петро премієрові коверту із заповітом покійного короля. Згідно зі заповітом до регенційної ради ввійде кн. Павло Караджорджевич, колишній міністер освіти сенатор Станкович і бан банату Сави др Перович. Рада міністрів рішила скласти присягу на вірність короля Петра II. Міністер війни і міністер маринарки видали приказ, щоби військо і моряки присягнули негайно в ночі новому королеві. Присягу складуть теж державні урядовці. Рішено видати відозву до народу про трагічну смерть короля та оголосити 6-місячну жалобу.

Король Петро II. перебував тепер в англійській школі Сандройд коло Льондону. На бажання югославянського посла британський уряд вислав до Сандройд інспектора „Скотленд Ярду" та шістьох детективів, щоби берегли молоденького короля. Нині рано приїхали до школи його бабка, румунська королева Марія та посол Джурич і повідомили про смерть батька. Король Петро II. мабуть покине школу та виїде до Марселю, а звідтіля з королевою до Білгороду.

НЕМА МОБІЛІЗАЦІЇ В ЮГОСЛАВІЇ.

Урядова телеграфічна аґенція рішуче заперечує вістки закордонної преси, начеби в Югославії наказано частинну мобілізацію.

ЗАЯВИ СПІВЧУТТЯ.

На вістку про смерть короля Олександра представники дипльоматичного корпусу в Білгороді склали в міністерстві закордонних справ заяви співчуття в імені своїх урядів. Таксамо сталося у Парижі. Папа надіслав заяви співчуття югославянському урядові.

Смерть нашої великої артистки.

МАРІЯ ЗАНЬКОВЕЦЬКА.

Дістали ми телеграфічну вістку про смерть Марії Заньковецької. Дехто думав, що більш як сорокліття її праця на сцені і пізніші злидні, особливо ост. літ, зігнали її тихцем зі світа, як багато наших чільних діячів, про яких питаємось вряди-годи: „Чи живе ще?" Артистка, що сходить зі сцени відчуває це як великий удар і рідко коли переживає його. Заньковецька мала величезну життеву енергію і ця енергія дала перемогти їй найтяжчі умовини акторської праці у мандрівних трупах, пізніше і роки лихоліття.

З її іменем український театр увійшов на вершини европейського акторською грою. Якби не політичні обставини, що не дали змоги цьому театрові виїхати у світ, хто зна, чи Заньковецька не булаб зазнала карієри фільмової артистки. На кожний випадок могла була виступати на найбільших сценах і відкрити чужинцям наше театральне мистецтво.

Почала Заньковецька свою карієру в найтяжчих роках політичного гніту, після царського закону 1876. р., що відбирав нам права рідної мови. Театр перший виєднав собі дозвіл ставити народні песи народньою мовою. Дебютувала Заньковецька у 1882 р. у „Наталці Полтавці". На виставу дав дозвіл сам міністр внутрішніх справ Лоріс-Меліков. Не тільки українська публика, але і російська критика відразу зуміла оцінити величезний талант нової артистки.

Талант Заньковецької був дуже широкий. Вона відтворювала ролі трагічні та гумористичні, звичайні, сірі типи та постаті з великим поетичним патосом. Найкраща була вона в тих креаціях, що відповідали духові її доби: — реалістичних і то народнього побуту. Ролі у „Наймичці" та „Безталанній" уважали її пописовими. Тільки гра такої артистки як Заньковецька, могла пояснити те незвичайне явище, що неодна песа без ніякої літературної вартости не сходила з афіш довгі роки і притягала до театру все нову і ту саму публику, часто і ворожу до нашого національного руху.

З іменем Заньковецької звязана найкраща доба розвитку нашого театру дарма, що це була доба важких починів. Коли згадуємо наших найбільших організаторів цього театру, режисерів і драматургів, постать Заньковецької виринає між ними невідхильно. Кропивницький, Старицький і Карпенко-Карий може не були би досі в нашій уяві тими, що є, якби Заньковецька не була створила в їх песах постаті повні життєвої сили. Заньковецька знала психольогію простолюдди і вміла з незвичайною природністю передавати поодинокі типи. Хто хоч раз її бачив, порівнював інші артистки в тих самих ролях з її грою як зразком.

Не знаємо, які були дійсні причини, чому Заньковецька після большевицької революції зійшла зі сцени. У 1922 р. дістала вона почесний титул „артистки республіки" і прізвище її перейшло як фірма новоутвореного театру, а проте більше вона не виступала. Можливе, що з хвилиною, коли до голосу прийшов новий експериментальний театр, вона не найшла в ньому ролі; може як високоінтеліґентна людина не хотіла виставляти на пробу своїх сил у поважному віці непевна, чи серед нових вимог зможе втриматись на тій висоті, яку вже досягла. Відійшла вона з авреолом мистця, що не хоче відкривати своїх слабощів ані насилувати свого таланту. Своєю довголітньою працею на сцені зложила вона доказ, що на першому місці стояла в неї завсіди служба для національної справи. Вона могла зі своїм талантом найти багато кращі умовини праці на російській сцені. Ані матеріяльні користи ані „ширші" успіхи не спокусили її ніколи відректись рідної сцени.

Не тільки те, чим була на сцені, але і те, чим була у житті, як людина кришталього характеру, робить із неї виїмковий зразок для неодного покоління наших театральних артистів.

АРЕШТУВАЛИ БРАТА ВБИВНИКА.

ПАРИЖ, 10. 10. ПАТ. У Білгороді арештувала поліція брата вбивника Келемена, який є дентистом.

САРАЄВО З 1914 РОКУ?

ЛЬОНДОН, 10. 10. ПАТ. Вбивство короля Олександра викликало великий відгомін. Преса порівнює його з убивством у Сараєві з 1914 р. Політичні кола в Льондоні коментують вбивство мін. Барту, як великий удар для престіжу закордонної політики французького уряду. Здогадуються, що французький уряд уступить.

ВІДОЗВА ДО НАРОДУ.

Після засідання ради міністрів прем. Думерг оголосив відозву до народу з осудом вбивства короля Олександра та висловами співчуття від французького уряду і цілого народу для Югославії. Рада міністрів оголосила одномісячну жалобу в армії та маринарці. Мін. Барту поховають на державний кошт.

ВІДГОМІН В ІТАЛІЇ.

Вбивство короля Олександра викликало обурення в Італії. В Римі побоюються, щоби смерть короля не погіршила взаємини між Югославією та Італією. Ще більше враження викликала в Італії смерть мін. Барту. Політичні кола Італії сподівалися, що після недалекої візити мін. Барту в Римі дійде до цілковитої згоди між Францією та Італією, бо вирішиться важливі міжнародні проблеми.

ФАЛЬШИВИЙ ПАШПОРТ.

ПРАГА, 10. X. ПАТ. Чеське пресове бюро повідомляє, що після одержання вістки, що пашпорт, який найшли при вбивнику Келемені, виданий чехословацьким консулятом у Загребі — повели зараз енергійне слідство при співпраці югославянської влади. Слідство виявило, що пашпорт фальшивий. Чехословацький консулят у Загребі не видавав ніколи пашпорту на таке називще.

ҐЕН. ЖОРЖ ЖИВЕ.

ПАРИЖ, 10. 10. ПАТ. Аґенція Аваса повідомляє, що вістки про смерть ґен. Жоржа неправдиві. Лікарі, які опікуються раненим ґенералом, заявили, що його здоровлю не грозить небезпека.

ПРИСЯГА КОРОЛЕВІ ПЕТРОВІ II.

БІЛГОРОД, 10. 10. ПАТ. Члени уряду, армія і маринарка склали присягу королеві Петрові II.

СТРАШНА ВІСТКА ПРО СМЕРТЬ БАТЬКА.

ЛЬОНДОН, 10. 10. ПАТ. Малолітнього короля Петра II. збудив вранці перед 6. год. анґлійський корепетитор. Він шепнув королеві до вуха, щоби не будив інших хлопців і негайно пішов за ним. Коли король увійшов до кабінету директора школи, ждав на нього югославянський посол у Льондоні Джуріч, який повідомив про вбивство батька та про вступлення на престіл. Малолітній король тихо заплакав і блідий сів з послом та корепетитором до самоходу, враз з інспектором Скотленд Ярду і відїхав до Льондону.

В год. 9. рано король був у югославянському посольстві.

КОРОЛЬ ПЕТРО II. У ПАРИЖІ.

ЛЬОНДОН, 10. 10. ПАТ. Пополудні відїхала з Льондону румунська королева до Парижа, а з нею згідно з бажанням матері король Петро II. Нині в год. 7. вечором королева югославянська Марія в товаристві президента Франції Лебрена відїхала до Парижа на стрічу короля Петра II.

ВЕЛИКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ПАРИЖІ ПРОТИ ПОЛІЦІЇ. БІЙКИ З КОМУНІСТАМИ.

БЕРЛІН, 10. 10. ПАТ. Вчора вечором відбулися в Парижі великі демонстрації проти поліції. Перед будинком директора поліції зібралася юрба демонстрантів з окликами проти поліції. Демонстрантів поліція розігнала. Органі-

нації правиці зорганізували вдруге демонстрацію в латинській дільниці Парижа проти мін. внутрішніх справ Саро. Дійшло до крівавих боїв з комуністами. Один студент тяжко ранений.

ПОХОРОН МІН. БАРТУ.

ПАРИЖ, 10. 10. ПАТ. През. Лебрен з міністрами Тардіє та Еріотом поїхав з двірця просто до префектури, щоби висловити заяву співчуття королевій Марії.

Тіло мін. Барту перевезуть нині в год. 7. вечором до Парижа. Похорон мін. Барту на державний кошт відбудеться в суботу.

НАЦІОНАЛЬНА ЖАЛОБА У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 10. 10. ПАТ. Рада міністрів оголосила національну жалобу у Франції аж до похорону короля Олександра в Білгороді. На знак жалоби прапори схилені до половини машту. Нині і в день похорону всі школи замкнені, вистави в театрах відкликані.

ТІЛО КОРОЛЯ ВЕЗУТЬ ДО ЮГОСЛАВІЇ.

ПАРИЖ, 10. 10. ПАТ. Тіло короля Олександра перевезли в год. 16. на чердак кружляка „Дубровник", який відвезе його до Югославії. З кружляком їде ескадра французьких кружляків і дивізія контрторпедовців. На кружляку „Дубровник" їде до Югославії міністер маринарки Петрі та ген. Петен, які репрезентуватимуть Францію на похороні короля Олександра.

ЛЬОНДОН. 10. 10. ПАТ. Японський цісар надіслав королевій Марії заяви співчуття і оголосив жалобу.

БЕРЕЖІТЬ ЮГОСЛАВІЇ — ОСТАННІ СЛОВА ВБИТОГО КОРОЛЯ.

БІЛГОРОД, 10. 10. ПАТ. Югославянський уряд видав відозву до народу про вбивство короля. Одночасно повідомив, що згідно з конституцією найстарший його син Петро вступив на престіл Югославії. В четвер 11. жовтня ц. р. парлямент присягне на вірність королеві, як це вже вчинили уряд, військо і маринарка. Останні слова вмираючого короля Олександра: „Бережіть Югославії" залишаться спадщиною югославянського народу. Уряд візвав нарід, щоби вірно беріг цей заповіт. Під відозвою підписані всі члени уряду.

БІЛГОРОД, 10. 10. ПАТ. Преса в жалібних обвідках подає найдрібніші вістки про короля та його трагічну смерть. В урядах і на вулицях доходило до зворушливих сцен. По церквах дзвонять дзвони. На всіх домах і приватних будинках повівають жалібні прапори. Всі крамниці і школи замкнені. У Білгороді повстав народній комітет, щоби підготовити похоронне свято.

МІН. БАРТУ — ЯВНИЙ ВОРОГ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 10. X. ПАТ. Німецька преса присвячує цілі сторінки атентатові у Марселі з осудом убивства. „Берлінер Тагеблят" пише: Не спрофануємо відкритих домовин, коли скажемо, що цей злочин є вогняним сигналом на овиді Европи, який виявив у формі перестороги неспокій світа". „Дойче Альгемайне Цайтунг" в статті „Нові дві жертви Версаю" вказує на цей постійний неспокій, якому товаришать революції, вбивства і заговори. В обличчі смерти мін. Барту всякі ворожі почування Німеччини мусять затихнути. Барту був явним ворогом Німеччини. До гробу сходить політик, якого прізвище залишиться в політичній хроніці Німеччини, як прізвища Поанкаре і Делькасе в передвоєнній історії.

МАДЯРЩИНА ОСУДЖУЄ.

БУДАПЕШТ, 10. X. ПАТ. Ціла мадярська преса осуджує вбивство у Марселі. Мадяри з відразою відвертаються від тих, які сплямили свої руки людською кровю і злочин вважають знаряддям політичної боротьби. Преса підкреслює, що мадяри беруть участь у жалобі Югославії та Франції.

НАГЛІ СУДИ В ЕСПАНІЇ.

ПАРИЖ, 10. 10. ПАТ. З Мадриду повідомляють, що вже почали урядувати воєнні суди, які судять повстанців, схоплених зі зброєю в руках.

З нових книжок.

Порція макіявелізму для земляків.

Никола Макіявель: ВОЛОДАР. З італійської мови переклав М. Островерха. Передмова Д. Донцова. Львів, 1934. Книгозбірня „Вістника" ч. 2. ст. 118.

Одна з тих книжок, яку повинна мати у перекладі кожна культурна нація. Знаємо термін „макіявелізм", не знаємо Макіявеля. Сам цей термін, що поширивсь у ріжних мовах, витворив віддавна фальшивий погляд на великого фльорентійця. „Володар" це не вислів світогляду, а аналітична студія. У цій книжці як і в студії про Тита Лівія, Макіявель поставив собі за завдання розглянути ріжні можливости, з якими матиме до діла людина, що візьме провід державних справ. На цьому становищі вона може бути приневолена користуватись у с я к и м и засобами, щоб рятувати батьківщину. Як виглядають ці засоби, бачили ми підчас останньої війни. Недурно Бекон сказав про Макіявеля: „Нічого він не навчить тиранів; вони самі знають, що мають робити; зате може повчити народи, чого вони мають лякатись".

Величина Макіявеля в тому, що він мав перший сміливість сформулувати той кодекс хитрощів і насильств, які нині можнаб назвати „тайною дипльоматією". На прикладах з історії показував він, як ріжні володарі доходили до влади і втримували її керму; з тих прикладів виходило, що найдовше трималися на престолі ті, що були львом і лисом наперемінУ. Ні, це порівнання ображує звірят; ніякий хижак не вміє так прикидатись і вживати таких засобів, як людина, коли хоче знищити противника.

Досі у літературі панує спір, з якою метою написав Макіявелі „Володаря" і чи можна погодити погляди тут висловлені з іншими його творами та його життям. Макіявель у ролі дипльомата йшов на всі двірські інтриґи, лестощі і штукарства; як теоретик пригадував, що інколи помагає отрута і штилет.

Є у „Володарі" звороти, які можнаб найти у підручнику для тайних аґентів і професійних злочинців; є інші, що мають звук найчистіших металів — чесноти і чесности. Щоб зрозуміти цю дивну сполуку, треба пригадати добу, в якій жив автор такого твору: XV-ий вік Цезаря Борджії. Читаючи його приватні листи, не маємо сумніву, що при всіх незвичайних прикметах своєї ясної інтеліґенції і небуденних поривах хоробрости, характер його був більше, ніж сумнівний.

Книгозбірня „Вістника" приносить нам „Володаря" з виразною тенденцією. Д-р Донцов у своїй передмові ставить Макіявеля як зразок державника, що міг би неодного навчити сучасних нам політиків. „Перед вами відразу відкривається широкий світ, такий складний, та в суті річи такий простий і такий однаковий — тепер і пів тисячі літ назад (!). Ті самі сили, що й тоді, ділають у нім (!) і тепер, помимо (!) нашої „цивілізації" і „культури".

Після цього йдуть відповідно соковиті епітети на адресу „трусів" (боягузів), про „мовчення півголовків", „хмару політичних хамелеонів і цілу чехарду (?!) наших „проґрам". Виходилоб, що якби наші політичні провідники взяли собі за приклад принципи р е а л ь н о ї політики „Володаря", то справа нашої державности давно стоялаб добре. Лихо тільки в тому, що ці принципи знають теж вороги не від нині; за останньої війни та революції різали ми, крутили і йшли на заріз не менше як інші.

Д-р Донцов каже, що „хочеться вовком вити з заздрости, що Італія мала одного Макіявеля, замісць соток наших учених"... Нічого не збаґнеш із таких вигуків. Італія мала Макіявеля і вчених теж. Що мають учені до проводу держави? Сам Донцов — професійний революціонер і професійний державник мав більший вплив на політичні справи, як наші вчені. Чомуж усе життя кидав він завсіди громи на тих, що вели практичну політику і всупереч усім порадам Макіявеля кидав завсіди тільки теоретичні гасла! Політика, наука, література все йде у нього в мішанину. Послухайте:

„Ці „учені" добре зробилиб, колиб замість Толстих, Франсів, Шовів, Таґорів, Марксів і Декобрів, Еренбурґів і Ґорких та їх українських епіґонів, що з побожною облудою сканібалюють найнижчим інстинктам маси, — переступили в твори великого фльорентинця". Дивна ерудиція! Що слово то баламуцтво. Хто політики вчиться з творів письменства і при чому тут учені? Як може редактор бодай трохи літературного журналу ставити поруч таких ґеніяльних письменників як Толстой і Шов — Декобру, автора бульварних романів, про якого ніхто в літературі не згадує? Що робить між ними Маркс, до речі про[illegible]хи більший учень Макіявеля, ніж сам Донцов. Ми, зігнилі европейці, що віримо у такі ідеї як справедливість і чесність, не розуміємо, чому Донцов, воюючи все проти нас, воює теж проти найбільшого сучасного учня Макіявеля — Сталіна. Саме Сталін приклав на практиці всі ради з „Володаря": брехню, облуду, насильство, вязницю та сотню інших способів, щоб повести маси за собою; від чрезвичайки до Ліги Націй. Протестувати насильство і обурюватись на тих, що вживають його це теж макіявелізм, але досить примітивний.

Не диво, що саме така тактика і такі „бойові" видавництва мають такий великий успіх між молоддю, що йде на красномовні „фаєрверки".

Переклад М. Островерхи непоганий, але даремне перекладчик пише на вступі, що „старався лишити стиль і форму (?) М. Макіявеля". Ту прозорість, яка стає справжньою насолодою при лектурі „Володаря" в неодному місці цього перекладу сильно замрячена і треба, щоб зрозуміти думку, заглянути до оригіналу. Нпр. IV-а глава починається так:

„Беручи під увагу труднощі, які існують при вдержанні новодобутої держави, міг би дехто дивуватися, що коли Олександер Великий, ставши у кількох роках володарем Азії і ледви встигши зайняти її, умер; коли здавалосьб кожному зрозумілим, якби в цій державі вибухло повстання, то наслідники Олександра вдержалиб її; й інших труднощів у вдержанні її не мали, як лише ті, які виринали між ними, з причини їх амбіцій".

Дослівно, а не розумієш ні в зуб. Виходить, що дивно, чому Олександер умер тоді, як ледви завоював Азію... Тимчасом думка тут ясна: Можна було сподіватись, що коли Олександер завоювавши Азію, небавком після того помер, тоді край збунтується проти його наслідників; тимчасом його наслідники там утримались і єдиною перепоною в їх правлінні були їх ріжні суперечні амбіції.

Переклад іде за оригіналом так дослівно, що находимо в ньому численні пасивні форми, зовсім суперечні з духом нашої мови, нпр.: „Треба оминати бути погордженим і зненавидженим", „Як треба рядити () володарствами, які, заки були (!) зайняті (!), жили своїми правами", „Про нові володарства, які здобуваються власною зброєю". Є і такі жахливі звороти, як „поступав (!) якраз противно (!) тому, як треба..." „зробить заняття цієї країни найпевнішим", „бож хоч як хтось (!) сильний своїм військом, то щоб увійти в країну й її зайняти, треба йому завжди прихильности..." „Країна не є обізнана твоїми урядовцями..." „ніколи не сміється (!) допускати..." „через (!) здобуття (!) військових ранґ, отриманих (!) серед тисяч невигод..." „шляхом злочину", „упадок володаря приходить і тут з першим жеж (?!) нападом". Є і російські „средства" і польські „розважання" і такі [illegible]ки правопису як „Макиавель" на обгортці і „Макіявель" на заголовній сторінці.

М. Р.

——o——

НОВИНКИ

— **ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.**

— **Відчит про враження з Женеви.** Львівська філія Союзу Українок влаштовує в четвер дня 11. жовтня ц. р. в год. 6. вечором у власній домівці (вул. Підвалля ч. 7) Членські Сходини, на яких п. пос. Мілена Рудницька поділиться своїми враженнями з поїздки до Женеви.

— **Вечір української поезії у львівському радіо.** Під таким заголовком висильна стація львівського радія надає в год. 22.30 дня 12-го ц. м. (пятниця) переклади поезій М. Рильського, П. Тичини, С. Гординського, Б. Кравцева, і А. Курдидика. Переклади зробили два львівські поети А. Бавмґартен і З. Кунстман. Перший із них скаже вступне слово, другий буде твори декламувати.

— **Дитячий Ярмарок.** Вчорашню вістку про І. Дитячі Торги, що відбудуться, як довідуємося, **в салі Держ. Гімназії при вул. Льва Сапіги,** доповнюємо остільки, що конфекцію для лялеск продаватиме на ньому Назарівна, а не Нагірна; маленька Нагірна буде репрезентанткою „Біблъосу", а пропущена у вчорашньому списку „виставців" Целевичівна матиме чудові, такі самі позспівані, як вона, канарки. Громадянство мусить подивитися і на ці канарки і на інші кіоски дітей-виставців, і тому до побачення на І. Дитячих Торгах в неділю!

— **Прийняті в члени Т-ва Письменників і Журналістів.** У доповненні до вчорашнього комунікату Ради Т-ва Письменників і Журналістів ім. І. Франка подаємо до відома, що в члени згаданого Т-ва прийнятий 1. ц. м. теж п. Франц Коковський.

— **Українїка.** У 9-му випуску міжнародніх сучасних ювилейних альбомів для музики й поезії німецько-австр. союзу авторів, що саме появився у Відні, поміщено м. і. сольову пісню нашого композитора Я. Лопатинського „Кладу весло..." до слів М. Рудницького в німецькому перекладі А. Залужної-Кучабської. Ця пісня для тенора свого часу вийшла у „Торбані".

— **Моторизація залізничого руху.** Віцеміністер шляхів Пясецький заявив у розмові з представниками польської преси, що уряд виготовляє плян моторизації залізниць, який вводить комунікацію поодинокими моторовими ваґонами. Тим способом можна побільшити швидкість і скоротити віддаль між поодинокими містами. Моторові ваґони будуть мати 86 місць, значить тільки, кільки досі осіб находилося пересічно в одному потязі. Досі рух особових потягів приносив дефіцит. При моторових ваґонах кілька пасажирів заплатить за потрібну скількість палива. Одначе моторизація не може зовсім заступити пари. Вжити її можна тільки в день і найбільше на 4 години їзди. Задля цього побудують спеціяльний тип ваґонів.

— **Відгомін процесу проти ОУН.** Перед станиславівським судом присяжних відбувся перед кількома місяцями процес 16 молодих людей, членів ОУН, під закидом плянованого нападу на якусь державну касу. Підчас переслухання як свідків на домагання прокуратора арештовано Емілію Фуриккевич, польку, наречену одного з обвинувачених. Прокуратор виготовив проти неї акт обвинувачення і незабаром вона стане перед судом.

— **Арештування гр.-кат. священика.** З наказу слідчого судді арештовано гр.-кат. пароха з Вислока Вижнього, о. Марка Тимофтея за переступство з арт. к. з. і відставлено до вязниці в Сяноці.

— **Комісар у касі ощадности.** З наказу станиславівського воєводи розвязано управу міської каси ощадности в Станиславові під проводом адв. д-ра Ляйфера. Тимчасовим комісарем управи тої каси став нотар Фоґель.

— **Реформа судових оплат.** В міністерстві справедливости обмірковують проект реформи судових оплат, щоб уможливити доходження претенсій перед державними судами. Проект передбачує систему диґресії, себто зменшування судових коштів у відношенні до вартости спору. В міру побільшування вартости висота оплат має маліти. Одночасно проектується обнижка ріжних оплат постійних, від позвів у справі виявлення маєтку, в справах гіпотечних, від доручування судових повідомлень і т. п.

— **Червінка** в станиславівському воєвідстві шириться дальше. Найбільше випадків занедужань ствержено в товмацькому повіті. В селі Олеші вмирають на цю пошесть масово діти.

— **Краєва хроніка.** У Вільші Новосільській пов. Любачів напали бандити на дім Якова Вайсберґа і зранивши його револьверовими вистрілами, зрабували 70 зол. та ріжні річи. — В Стинаві Нижній пов. Стрий 23-літний Василь Андрусейко пострілив через необережність 21-літнього Івана Луціва, наслідком чого він помер. — В Гребенові біля Сколього отроїлася 35-літна Настя Савчинова, жінка власника споживчої крамниці, з жалю до чоловіка, який її зраджував. — У Нущі (пов. Зборів) до хати кольоніста Карпа Козюти під його неприсутність вломився злодій та вкрав 3.000 долярів і ок. 400 зол. у більоні.

— **Боротьба за чар-зілля.** Перед трибуналом присяглих суддів у Коломиї розпочалася розправа проти Дмитра Остапчука і Петра Досинчука з Ключова Малого за грабунок, якого допустилися на Палагні Кузьменко з Печеніжина серед незвичайних обставин. Палагна залюбилася в одному постерунковім, але без взаємности. Тому пішла до Параски Назарук у Ключові, щоби дала їй зілля „любимене", яким хотіла здобути любов поліцая. Довідалися про це Остапчук і Досинчук і коли Палагна верталася в ночі додому, напали на неї по дорозі, побили й забрали притім їй 10 зол., які вона дістала від Назарукової за продану козу. Повідомлена поліція арештувала обох напасників, яких поставлено перед суд. На розправі Остапчук боронить ся тим, що хотів тільки відобрати Палагні чар-зілля, щоби вона не вийшла заміж за поліцая, а Досинчук тільки грозив їй револьвером, щоби не опиралася.

— **Смерть у трясовині.** Селянка Марія Войцеховська із Забелча пов. Н. Санч вибралася на беріг Дунайця, щоби назбирати ріща. Вертаючись до дому, мусіла перейти луку, яку залляла була повінь. Коли знайшлася серед луки, нагло запалася в трясавину по шию й утонула.

— **Ограбили почтовий віз.** На почтовий віз між Хенцінами і залізничою стацією біля Келець напали три замасковані бандити і стероризувавши візника та конвоента, забрали мішок з грішми та іншими посилками. Щоб унеможливити погоню, випрягли коні від воза. Сума зрабованих грошей покищо невідома.

— **Зловживання при війську.** Перед військовим судом в Познані розпочався процес з приводу великих зловживань на шкоду 58 п. піхоти, доконаних в роках 1930—33. На лаві обвинувачених засіли кпт. М. Скібінський, матеріяловий старшина цього полку, майор Мих. Камйонка і сержант Б. Дуткевич, що управляв магазинами.

— **Спосіб на таркани.** До біольоґічного інституту в Берліні, лябораторії проф. Газе, приїхало з Балкану 40 зразків великого павука, якого звуть по латині „біла смерть". Цей павук годується тільки тарканами і коли дістає інший харч, умирає з голоду. Зате там, де живе цей павук, таркани втікають негайно. „Білу смерть" привезли на те, щоб очистити домівки, де живуть звірята потрібні для наукових експериментів — морські свинки, коти, пси і щурі; ці звірята терплять від тарканів. Досвіди показали, що тарканоїдні павуки виконують теж прегарну службу у приватних домах.

— **Мадярські історичні памятки.** Після признання Совітів Мадярщиною союз мадярських патріотів старається, щоби московський уряд позволив перевезти до краю ріжні історичні памятки, що збереглися в російських музеях з подій в 1848 р. М. і. хотять мадяри відобрати 52 полкові прапори, які забрали російські війська, та образ, що представляє капітуляцію мадярської тверджі. Образ намалював один російський старшина, що належав до окупаційної армії.

— **Летунський рекорд.** Мадярський летун Людвик Ротер устійнив новий рекорд, держучись у повітрі 24 години і 10 мінут. Молодий летун вистартував вранці з узгіря Буди і весь час кружляв над Будапештом.

— **Операція серця.** Московський хірург Благовещенський перевів удачну операцію серця, пробитого наскрізь ножем. Зшивання серця тривало 15 мінут. Опісля переведено трансфузію крови і хорий прочуняв та приходить до здоровля.

— **Мав 56 жінок.** Совітська влада засудила б. шефа Чеки в Гулі, Аречова за многоженство на 10 літ примусових робіт. Впродовж пяти літ він звінчався з 56 жінками. За той час став батьком 105 дітей. Можливе тільки в большевицькому раю.

— **Величезні зловживання в Совітах.** Як повідомляють з Москви, в централі совітських кооператив викрито великі грошеві зловживання. Арештовано багато осіб, що одержали нелеґально з державного банку кредити в сумі півтретя міліона рублів.

— **Анальфабетизм у Франції.** В часі від 1892 до 1931 р. французькі видатки на вселюдне шкільництво зросли в 21 разів. Зате число неграмотних в 1931 р. було таке саме як в 1892 р. Після 50 років загального, обовязкового і безплатного навчання Франція має пів міліона старших людей, і то французів, що не вміють ні читати ні писати.

— **Ріжні вістки.** Англійський уряд заперечує звістку, буцім-то Мекдональд покине становище премієр-міністра і піде на ґенерал-ґубернатора Канади. — Ленінградові загрожує повінь: вода в Неві піднялась 5 стіп понад звичайний рівень. — Відому німецьку фірму Тавхніца у Ляйпціґу, що істнувала більш 100 літ і видавала дешеві найкращі англійські твори, відкупила фірма О. Брандштетера. — Уряд Злуч. Держав давав досі пароплавним товариствам 32 міл. дол. підмоги; тепер даватиме тільки 10 міл. — Англійський наслідник престолу продає свій літак, яким мандрував по Европі; дістане він за нього добрі гроші і купить собі за це щось інше. — Відомий віденський диригент Ф. Вайнгартнер закінчив симфонію, яку колись почав писати Шуберт; ця симфонія піде в віденській фільгармонії під його орудою. — Стан здоровля короля Фуада погіршився.

ДИВОГЛЯДИ.

МІНІСТР, ЩО ДАЄ НАУКИ ВЧЕНИМ.

Німецький комісар справедливости д-р Франк заявив на зборах расистівських професорів дня 5. ц. м. таке: — Панове! Ви не повинні вести між собою наукової полєміки. Факт, що професор Ікс полемізує з професором Іґрек на тему ріжних наукових теорій — незвичайно прикре явище. Нарід не має з цього ніякої користи. Я роблю вас відповідальними за той приклад, який ви даєте Німеччині. Професійні суперечки непотрібні!

Коли комісар справедливости уявляє собі, що виміна думок між ученими нагадує партійну суперечку на вічу, тоді це справді незвичайно прикре явище.

ЩАСЛИВА ЖІНКА.

В юґославянській пристані Оліп одна хорватська селянка хотіла цими днями купити білет передвоєнними австро-угорськими грішми. Вона була здивована, коли їй сказали, що ці гроші вже вийшли з „курсу". Вона пояснювала, що зібрала собі 700 корон 30 років тому саме на таку подорож. На пароплаві від подорожніх, що купили їй за спільну складку білет, довідалась вона вперше, що була велика війна і що після цієї війни прилучили Хорватію до самостійної Юґославії. Вона чула про всі ці речі одним вухом, але гадала, що люди в селі жартують. Прихильниця традиції зовсім нелурна, ані не божевільна і хоч має 80 літ, зовсім нормальна. Воєнні та післявоєнні події попросту не змінили її життя і тому вона їх не запримітила.

Листування Редакції.

Б. Л., Станиславів: Прислані нариси написані непогано, але вони майже всі без сюжету. Автор іде на поезію у прозі, а це дуже важко, коли хто не є майстром слова. Єдиного нарису зі сюжетом „Буває", що міг би піти, помістити в „Ділі" не можемо з огляду на небезпечну тему.

СПОРТ.

У. С. Т. „ПРОЛОМ" (СТАНИСЛАВІВ) У ЦЬОГОРІЧНОМУ СЕЗОНІ КОП. МЯЧА.

Цьогорічні мистецтва Б-кляси станиславівської округи скінчились. Пролом занявв 5-те місце з таким вислідом: 12 гор, пункти 10 : 14, ворота 23 : 33. Станиславівські „Вид. Спортове" так характеризують цьогорічний склад дружини: „Пролом, по підновитім відмолодженні складу, виявився повноварті́сною дружиною, яка має якнайкращу будучність перед собою і колиб не слабий пункт, який мала у воротарі, то напевно булаб з неодних змагань вийшла побідно і тим самим булаб здобула краще місце в табелі". Ця характеризація дружини влучна. Дійсно, колиб кращий воротар, то Пролом був би як не мистцем, то віцемистцем напевно. Майже кожні змагання програні були з вини воротарів.

Склад дружини, який грав майже ввесь сезон, був такий: на воротах Розловський і Олійник; на обороні Моклович, Росяк; поміч: Кудіба, Керниккевич і Чаплинський; напад: Демчук, Коровайчук І., Андрішин ІІ., Якібчук І., і Ліськевич І. Оба воротарі Розловський і Олійник — це щойно матеріял; оба ще слабі, завинювали майже завсіди програні. Мокдович і Росяк на обороні держалися добре. Найліпшою лінією в дружині була поміч, найкраща, як цілість у Станиславові. Найліпший тут був безперечно Керникевич на середині, дуже працьовитий та амбітний. Він був теж цілий рік капітаном дружини. Кудіба на правій помочі завзятий та амбітний, але мусить подбати про фізичну кондицію, яка не завсіди була добра. Чаплинський на лівій помочі грав усі змагання надзвичайно жертвенно і твердо, технічні браки надробляв амбіцією та завзяттям. Напад давав найбільше клопоту Проводові. Щойно при кінці трохи зіграєся і почав стріляти ворота. (Щодо здобутих воріт, то Пролом сто'ть на 3 місці за Раз Два Три й 49 п. п.). На прав. крилі грав постійно Деманчук, грач лінивий, але зате має дуже добрий біг і незлий стріл. Тип такого грача, як Деманчук (соліст і неосбоєвець), мусить бути постійно у добрій формі, бо інакше тратить вартість для дружини. Щоб бути в формі, такий грач, як Деманчук, мусить бути постійно в тренінгу. На жаль, Деманчук не дуже пильнував тренінгів. На лів. крилі грав Ліськевич Богдан, який щойно попкінці сезону призвичаївся до лівої сторони (передтим грав завжди на правій стороні). Має найліпший біг у дружині, зате під воротами задовго рішається. На лучниках грали Коровайчук І. (на прав.) і Якібчук І. (на лів.). Якібчук, найліпший технік і стрілець у дружині, та на пункті техніки „напіжений" і тому своїми технічними „тріками" приносив більше шкоди, як користи, бо часто передержував цим гру. Рівночасно належав до найпрацьовитіших грачів у нападі. Коровайчук І. добрий технік, амбітний, теж працьовитий. Мусить постаратися про більшу вагу й ріст та позбутися занадто гострої іноди гри. Крім вичислених грав у трьох змаганнях Борисевич на помочі, який є щойно дуже добрим матеріялом, та зате слабо визнається на спорт. ідеї, бо коли Провід, як слабого, не виставив його до І. дружини, — він „загнівався" і вступив до У. С. К-у. В нападі часом грав Прідун і Базюк, обидва дуже добрі як матеріял на будуче.

Богдан Ліськевич.

ЗМАГАННЯ У. С. С-У У СТАНИСЛАВОВІ.

Минулої неділі розіграв **У. С. К. (Станисл.)** тов. змагання зі **Соколом** із вислідом 4 : 1 у свою користь. Ворота для У. С. К-у здобули: Ліськевич ІІ. 2, Андрухович ІІ. 2, для Сокола... Хапии з У. С. К-у (самовбивчі). Музичка (У. С. К.) перестріляв карного. Суддював п. М. Стеткевич.

В суботу й неділю (13. і 14. жовтня) відбудуться у Станиславові фінальні змагання за першенство **„Ґрупи Схід"**, в яких беруть участь перші з округів: Сокіл ІІІ (Станиславівщина), Пробій-Городенка (Коломийщина), Буревій — Бучач (Чортківщина) й Роксоляна (Рогатинщина). В суботу грають: Сокіл ІІІ — Пробій (суддя п. М. Стеткевич) і Роксоляна — Буревій (суддя м-р М. Світний). В неділю переможці (суддя п. Я. Попель) і переможені (суд. м-р М. Світний).

Б. Л.

ЗАКОРДОННИЙ СПОРТ.

Ужгород. С. К. РУСЬ — Ч. С. К. 3 : 0 (1 : 0).

Кобзяр зломив ногу!

Розіграні в мин. неділю в Ужгороді змагання за мистецтво східної футб. дивізії між місцевими суперниками вирішила Русь по тяжкій боротьбі у свою користь. Першого ґоля для Руси стрілив Кобзяр (8. мін.) з подання Мінчика. Стріленого в першій половині ще одного ґоля Крижом суддя Гайдекер з Кошиць не признав. У другій половині Русь грала проти вітру, та проте вже в другій мін. стрілив для неї ґоля Ковач. Після того грачі Ч. С. К. починають грати брутально і жертвою тої брутальности паде Кобзяр, якому воротар Ч. С. К. Шенберґер зломив ногу так, що його відвезли автом негайно до мукачівського шпиталю. Не зважаючи на те, Русь мала далі перевагу, яку й використав Мінчик, що стрілив третього ґоля для своєї дружини. Вину за брутальну гру Ч. С. К. і за зломання ноги Кобзяреві поносить суддя, що від самого початку допустив до гострої і небезпечної гри ужгородських чехів.

Чернівці. ДОВБУШ — ПОЛЬОНІЯ 2 : 1 (1 : 0).

Розіграні в мин. неділю змагання за мистецтво Буковини вирішили жовто-блакитні по вельми тяжкій боротьбі у свою користь. Склад дружини Довбуша, що отсе записала для себе першу перемогу в новому сезоні, такий: Попович, Лесько, Будний, Жуковський, Цопа, Унгурян, Рибак, Берманюк, Мігайлюк І., Яковий та Суховерський.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича: Львів: (саля Театру Ріжнородностей).

11. Х. Залізна Острога.

Початок вистави год. 7·30 веч. Білети в Союзному Базарі, вул. Руська.

Великий Міський Театр.

Четвер, 11. Х. год. 7·30 веч. „Мархолт" Абон. 3.

Пятниця, 12. Х. год. 7·30 веч. „Я переміг крізу".

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 11. Х. год. 7·30 веч. Вистава Українського Театру „Залізна Острога".

Пятниця, 12. Х. год. 7·30 веч. Ювилейна Вистава Українського Театру.

Кіна.

АПОЛЬО: „Буря в склянці води" (Ганзі Нізе і Рената Мілер).

АТЛЯНТИК: „Чар віденського вальса" (Лео Слєзак, музика Штравса).

ВАНДА: „Пісня ночі" (Ів. Кепура), „Вірлятко".

ҐРАЖИНА: „Ґраф Заров" і „Тайна білого пекла".

КАСІНО: „Тут царює гумор" (Фліп і Флап).

КОЛЬОСЕЙ: „Сповнені мрії" і ревія.

КОПЕРНИК: „Імператриця" (Марлена Дітріх).

МАРУСЕНЬКА: „Імператриця" (Марлена Дітріх).

МІРАЖ: „Король циганів" (Дж. Мозіка).

МУЗА: „Чібі".

ПАЛЯС: „Чи Люцина це дівчина" (Сносарська, Бодо, Цвіклінська)

ПАН: „Міліон на вулиці" та ревія.

ПАСАЖ: „В обороні закону" і ревія.

РАЙ: „Її експеленція прачка" (Ганзі Ніза).

СВІТ: „Завмерлий відгомін".

СТИЛЕВЕ: „Приватне життя Генриха VIII." та ревія.

УТІХА: „Легіон смерти" та ревія.

ХИМЕРА: „Весела Зузанна" (Ліліяна Гарвей).

Закордонне радіо.

Четвер, 11. жовтня 1934.

Братислава (298,8) 12·35 Концерт, 17·30 Словацькі народні пісні, **Кошиці** (259,1) 15·55 Концерт, 17·10 Пісні, **Прага** (470,2) 11·05 Сальоновий квартет, 16·55 Для дітей: Давні танці, спів, 17·20 Арфа, 20·25 „У божих руках" (пісні), **Париж** (1649) 19·05 Оперетков музика, 19·30 Для дітей, 22·00 „Богема" оп. Пучіні, 24·15 Пісоньки, **Білгород** (437'3) 17·00, 21·00 Пісоньки, 22·15 „Осінь" — Концерт, **Рига** (514,6) 17·00 Лотиські пісні, **Берлін** (356,7) 12·00 Популярна музика, 19·00 Скрипка, **Кельн** (455,9) 12·00, 13·00 Концерт, **Ляйпціг** (382,2) 17·20 Старонорвеські пісні, 22·20 (Сучасна музика, **Мінхен** (405,4) 17·50 Камер. музика, **Будапешт** (550,5) 20·10 Фортепян, 22·30 Концерт, **Мілянo** (368,6) 11·30 Легка музика, 16·45 Для дітей, 20·45 „Ля фарса-Амороза" ком. опера Зандонаія, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 17·00 Вок.-інстр. концерт, 20·45 Симф. концерт.

Пятниця, 12. жовтня 1934.

Братислава (298,8) 18·00 Музика, **Прага** (470,2) 15·55 Опереткова музика, 19·30 „Димітрій" оп. Двожака, **Париж** (1648) 21·45 „Рахиля" ком. Ґрілєта, 22·30 Танк. музика, **Рига** (514,6) 15·30 Лотиські пісоньки, **Берлін** (356,7) 18·30 Пісні, 22·20 Музика, **Франкфурт** (251) 9·15 Пісні, 22·30 Баляди Леве (Штрінц, бас), **Гамбурґ** (331,9) 19·00 Танковий крок (симф. конц.), 23·00 Фортепянове тріо Шумана, **Кеніґсвустергавзен** (1571) 15·15 Пісні нім. жінок, **Ляйпціг** (382,2) 20·00 „Ді Фір Ґробіяне" муз. комедія Вольф-Ферарія, **Мінхен** (405,4) 21·00 „Дер айферзіхтіґе Екстермадурер" (авд. на осн. Сервантеса), **Штутґарт** (522,6) 10·45 Пісні (Ользмесдаль, альт), **Будапешт** (550,5) 18·20 Циг. орхестра, **Мілянo** (368,6) 11·30 Легка музика, 13·00 Камер. орх. 17·10 Вок. концерт. **Рим** (420,8) 20·45 Оперетка.

Львівське радіо.

Четвер, 11. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сиґн. часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10, Для дітей: „Як скавт скупу Войтіхову навчив розуму", 12·30, 13·10 Концерт (муз., сп.), 13·00 Полудн. денник, 13·05 З ринку праці, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Легка музика, веселі репитації, 16·45 Лекція фр. мови, 17·00 „Домок із карт" муз. ком. Ґраніхштедтера, 17·50 Листи та програми. 18·00 Сільва рерум, реперт. театрів, збіж. біржа, 18·05 З мовчазного дому, 18·15 Фортепян, 18·45 Що читати, 19·00 Твори на саксафон (гр. пл.), 19·20 Актуальна балачка, 19·30 Страрі вальси (гр. пл.), 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Муз. авд.: „З краю до краю", 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт (муз. симф. орх., форт.; спів: Розалінда Шірах, сопран), 21·55 Враження з конгресу фільософів у Празі, 22·35, 23·05 Танк. муз., 22·45 „У Львові горить" (фейл. Вільг. Раорта),

Пятниця, 12. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·40 Рекл. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 12·45 Для жінок: Закупно мяса, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Концерт арт. Опера Комік у Парижі (з гр. плит), 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Муз. авд.: „Як зазвенять при пісоньці мандоліни" (ревелерси, манд., ґітари), 16·45 Для хорих, концерт, 17·15 Солісти: Г. Грабівна (сопран) фортепян, 17·50 Огляд періодиків, 18·00 Сільва рерум, мист. життя, 18·05 Фейл.: Ліста леґіонових втрат, 18·15, 19·00 Концерт, 18·35 Гр. пл., 18·45 Життя та звичаї звірят, 19·20 Актуальна балачка, 19·30 Пісоньки (Вітас, бас) із гр. пл., 19·50, 19·56 Спорт, 20·00 Як провести свято, 20·05 Муз. балачка, 20·15 Симф. концерт; Веч. денник, Як працюємо, **22·30 Українські поети (рецитація творів суч. українських поетів у перекладі Ол. Бавмгартена та Здз. Кунстмана. Рецитує Кунстман)**, 23·05 Танк. музика.

БІРЖА.

ГРОШІ

Долар у Львові у приватних оборотах 5·25 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·86, Париж 34·89, Берлін 213·25, Цюріх 172·65, Амстердам 358·70, Прага 22·10, Італія без трансакцій, Нюйорк кабель 5·27 3/8, Нюйорк чеки 5·25 7/8.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 10. жовтня ц. р. кооператива платить за:

	льоко Львів.	
1 кґ. масла десерового	2·10	зол.
1 л. молока	0·14	„
1 л. сметани	0·60	„
1 к. яєць	2·80—2·90	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 11. жовтня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомисарні „М. С." у Львові (вул. Б. Глованського 23):

Пантарки пріма		за 1 кґ.	1·20	зол.
„	II кл.	„	1·0	„
Індики та індички	I кл.	„	1·05	„
„ „	II „	„	0·70	„
Курята і кури	I „	„	0·90	„
„ „	II „	„	0·60	„
Качки	I „	„	0·65	„
„	II „	„	0·50	„

ОПОВІСТКИ

Звичайні Загальні Збори Кружка Рідної Школи ім. Кн. Льва Личаківської Дільниці відбудуться в неділю 21. жовтня 1934. в годині 5-ій вечором в домівці Кружка при вул. Крупярській ч. 15. із звичайним порядком нарад. — Коли в 5. год. вечором не збереться приписане число членів, Збори відбудуться в годину пізніше, без огляду на число приявних членів. — **Старшина Кружка Р. Ш. ім. Кн. Льва у Львові на Личакові.**

Львівська Філія Союзу Українок влаштовує в четвер дня 11. жовтня ц. р. в год. 6-ій вечором у власній домівці (вул. Підвалля ч. 7), Членські Сходини, на яких п-ні пос. Мілена Рудницька поділиться своїми враженнями з поїздки до Женеви. — ЗА ВИДІЛ ФІЛІЇ С. У. **Софія Олесницька**, голова. **Ольга Гижа**, в. о. секретарки.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.